

Практичне заняття 9. Витрати виробництва та собівартість продукції

Мета проведення: засвоїти поняття витрати, статті витрат та види собівартості; оволодіти методами та методикою визначення собівартості продукції.

Форма проведення заняття: практичне заняття.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика витрат на виробництво продукції (надання послуг).
2. Собівартість сільськогосподарської продукції та її види.
3. Класифікація витрат на виробництво продукції в сільському господарстві.
4. Управління витратами на підприємстві та характеристика показників оцінки витрат підприємства.

Основні категорії:

Адміністративні витрати – це такі загальногосподарські витрати, які спрямовані на управління підприємством в цілому та його обслуговування. До їх складу відносять витрати на утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу; витрати на утримання основних засобів; оплату юридичних, аудиторських та інших послуг; витрати на зв'язок, на відрядження апарату управління підприємством; витрати на врегулювання спорів у судових органах тощо.

Видатки – є грошовим виміром ресурсів підприємства, що використовуються із будь-якою метою.

Виробнича собівартість – включає витрати, що безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції.

Виробнича собівартість продукції – грошовий вираз витрат, що пов'язані з виробництвом і доробкою продукції, її транспортуванням до франко-місця зберігання.

Витрати періоду – це витрати, що зумовлені вибуттям ресурсів і зменшують нерозподілений прибуток підприємства цього періоду.

Витрати майбутніх періодів – це витрати, які понесені в поточному періоді, однак у вони будуть включені до собівартості продукції в наступні роки. Це затрати некапітального характеру: затрати на будівництво загонів, літніх таборів для тварин, силосних траншей тощо.

Витрати на збут продукції (робіт, послуг) – це витрати на пакування і затарювання готової продукції, транспортування, перевалку і страхування; на утримання основних засобів, пов'язаних з реалізацією товару; на рекламу і дослідження ринку, комісійні винагороди торговим агентам, продавцям тощо.

Граничні витрати – це приріст витрат, що необхідний для виробництва

однієї додаткової одиниці продукції.

Елементи витрат – сукупність економічно однорідних витрат.

Загальновиробничі витрати – охоплюють досить широке коло витрат, зокрема витрати на управління виробництвом (оплата праці, відрахування на соціальні заходи і медичне страхування вказаного апарату, витрати на службові відрядження персоналу цехів, бригад тощо), амортизацію основних засобів загальновиробничого призначення, орендну плату за основні засоби, витрати на вдосконалення технології й організації виробництва, витрати на опалення, освітлення, водопостачання тощо.

Затрати періоду – дорівнюють вартості всіх ресурсів, придбаних підприємством в цьому періоді.

Змінні витрати – це витрати, сума яких безпосередньо залежить від масштабів виробництва продукції (вартість насіння і продуктивних кормів, витрати на добрива, отрутохімікати, засоби захисту рослин і тварин, паливо-мастильні матеріали, технічний огляд, ремонт техніки та обладнання, витрати і оплату праці постійних працівників, рівень якої безпосередньо залежить від обсягів виробленої продукції тощо).

Інші витрати – собівартість реалізованих фінансових інвестицій, втрати від переоцінки курсових різниць тощо.

Калькулювання – визначення собівартості одиниці продукції за встановленими статтями витрат. Калькулювання планової собівартості здійснюється за плановими нормами і нормативами, а калькулювання звітної собівартості – за фактичними даними.

Кошторис витрат – повне зведення витрат на виробництво і реалізацію продукції, згруповане за економічно однорідними елементами; містить такі статті витрат: 1) матеріальні витрати; 2) витрати на оплату праці; 3) відрахування на соціальні заходи; 4) амортизацію основних фондів і нематеріальних активів; 5) інші операційні витрати.

Надзвичайні витрати виникають у результаті появи надзвичайних подій, які відрізняються від звичайної діяльності і не очікується, що вони повторюватимуться періодично або в кожному наступному періоді.

Незавершене виробництво – це витрати, понесені на певні види виробництва у поточному періоді, продукцію від яких буде отримано в майбутньому році. Наприклад: підняття зябу, посів озимих культур та ін.

Непрямі витрати – ті, що пов'язані з виробництвом кількох видів продукції і не можуть бути безпосередньо віднесені на певний об'єкт планування і обліку. *Операційні витрати* – виникають в процесі операційної (основної) діяльності підприємства.

Очікувана собівартість – розраховується на основі фактичних даних про затрати і вихід продукції за три квартали та очікуваних даних за четвертий квартал.

Планова (нормативна) собівартість продукції – визначається до початку планового періоду, виходячи з нормативів затрат праці та засобів виробництва згідно з прийнятою технологією і запланованого виходу продукції.

Повна собівартість продукції – формується як сума виробничої собівартості і невиробничих витрат (адміністративні витрати, витрати на збут, витрати на наукові дослідження і розробки), а також витрати за період, пов'язані з залученням позикового капіталу (виплата процентів за користування кредитами).

Постійні витрати – це витрати, величина яких не залежить від кількості виробленої продукції та наданих послуг: амортизація основних засобів; загальновиробничі витрати та витрати на ремонт приміщень; орендна плата за землю та майно; страхові платежі тощо.

Поточні витрати – це витрати здійснені переважного в поточному періоді і відносяться на собівартість в даному періоді.

Прямі матеріальні витрати – включають вартість тих матеріальних ресурсів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат

(продукції, робіт, послуг або виду діяльності підприємства). В сільськогосподарському виробництві – це вартість насіння, кормів, добрив, отрутохімікатів, пального тощо.

Собівартість – це грошовий вираз витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг).

Собівартість одиниці продукції – це відношення суми витрат, понесених на виробництво, до обсягів валового виробництва конкретного виду продукції.

Собівартість реалізованої продукції – складається з виробничої собівартості продукції плюс витрати пов'язані з реалізацією продукції.

Статті витрат – це затрати, які відрізняються між собою функціональною роллю у виробничому процесі і місця виникнення.

Фактична собівартість – визначається в кінці звітного періоду на основі фактичних витрат.

Фінансові витрати – витрати на виплату процентів за користування кредитами і процентів за випущені облігації та витрати за фінансовою орендою.

Задача 1.

Визначити собівартість продукції рослинництва: зерна, цукрових буряків. Вихідна інформація.

Для розрахунку собівартості продукції зернових культур: урожайність з 1 га посіву – 30 ц зерна після доробки, одержано зерновідходів 1,2 ц з концентрацією зерна 40 %. Вихід соломи з 1 га посіву – 32 ц. Нормативна собівартість 1 ц соломи

– 1,2 грн. Витрати на 1 га – 480 грн. Для розрахунку повної собівартості 1 ц коренеплодів цукрових буряків: урожайність – 288 ц коренеплодів з 1 га, гички

– 160 ц. Нормативна собівартість 1 ц гички – 0,5 грн. Виробничі витрати на 1 га посіву – 1090 грн. Витрати на транспортування коренеплодів до цукрового заводу – 90 грн.

Задача 2.

Визначити собівартість продукції тваринництва: молока та приросту ВРХ. Вихідна інформація.

Для розрахунку собівартості 1 ц молока і однієї голови приплоду: середньорічне поголів'я корів – 500 голів, річна продуктивність – 3000 кг. Отримано приплоду – 450 голів, гною – 5000 т. Нормативна собівартість 1 т гною

– 4 грн. Витрати по молочній фермі становлять 400 тис. грн.

Для розрахунку собівартості 1 ц приросту і 1ц живої маси великої рогатої худоби: одержано приросту живої маси за рік – 450 ц, гною – 1725 т. Нормативна собівартість 1 т гною – 4 грн. Витрати на утримання молодняка на дорощуванні та відгодівлі становлять 118 тис. грн. Підприємство реалізувало 40 ц.

Темі рефератів

1. Методи визначення собівартості продукції аграрних підприємств.
2. Методичні підходи щодо формування витрат у сільськогосподарських підприємствах.
3. Обґрунтування та вибір стратегії зниження поточних витрат на сільськогосподарських підприємствах України.
4. Моделі управління витратами підприємства.
5. Основні напрями економії матеріальних ресурсів і зниження собівартості продукції.